

De derde pijler van duurzame ontwikkeling

Michail Gorbatsjov heeft het veranderingsproces in de Sovjet-Unie in gang gezet. Hij introduceerde de *perestrojka*, de fundamentele transformatie van staat en maatschappij. *Glasnost*, oftewel openheid, werd de motor van de perestrojka. Gevolg was een enorme ommezwaai in de internationale verhoudingen. Het met de naam

Gorbatsjov verbonden nieuwe denken bracht een fundamentele verandering teweeg op het internationale politieke toneel en was doorslaggevend voor het beëindigen van de Koude Oorlog, het stoppen van de wapenwedloop en het uitbannen van de dreiging van een nucleaire oorlog. Het congres van volksvertegenwoordigers van de USSR, het eerste parlement in de sovjetgeschiedenis, koos Gorbatsjov in 1990 tot president. Als erkenning van zijn buitengewone verdiensten als groot hervormer en politiek wereldleider, en wegens zijn grote bijdrage aan een betere benadering van de ontwikkeling van de wereld werd Michail Gorbatsjov in 1990 de Nobelprijs voor de Vrede toegekend. Hij is bestuursvoorzitter van het Internationale Groene Kruis, een internationale onafhankelijke milieuorganisatie met afdelingen in meer dan twintig landen. Hij heeft 17 boeken geschreven en 44 eredocoraten ontvangen. Hij is Earth Charter Commissioner en speelde een leiderschapsrol in de historie van het Earth Charter.

Het huidige millennium begon met een erkenning door de internationale gemeenschap van de vele kritieke situaties waar ze voor staat, en waarvan de meest schokkende worden genoemd in de United Nations Millennium Declaration: honger, armoede, vrouwendiscriminatie, kindersterfte, waterproblemen en milieuaafbraak. In meer algemene termen geloof ik dat de wereld op dit moment te maken heeft met drie hoofdproblemen waar alle andere in vervat zijn: het probleem van de veiligheid, inclusief de gevaren van massavernietigingswapens en terrorisme; het probleem van de armoede en onderontwikkelde economieën; en het probleem van de duurzame ontwikkeling.

Geen enkele nationale regering, ook niet van een supermacht, geen groep landen, ook al zijn ze nog zo rijk, kan deze problemen alleen aan. De dodelijke terroristenaanvallen op Londen in

juli 2005 waren het recentste bewijs van deze realiteit. We moeten en zullen het terrorisme bestrijden, maar bedenk dat we die oorlog kunnen verliezen als we het kwaad niet bij de wortel uitroeien. Het enige antwoord is een wereldwijd verbond van verstandige, verantwoordelijke en actieve burgers. Vandaar het belang van initiatieven als het Earth Charter, dat, begonnen als een idee van een kleine groep gelijkgezinde individuen, is uitgegroeid tot een massabeweging die wereldwijd door miljoenen wordt gesteund.

Het boek dat hier voor u ligt is niet slechts het zoveelste activiteitenverslag zoals elke organisatie regelmatig produceert – er ligt veel meer dan vijf jaar werk aan ten grondslag. Bewegingen als het Earth Charter Initiative ontstaan niet vanzelf of uit het niets. Hun ontstaan wordt voorafgegaan door een al dan niet lange prenatale periode waarin de betrokken personen zich een beeld vormen van hetgeen er nodig is, hun eisen formuleren, zichzelf organiseren en zich gereedmaken voor actie. Het boek *Het Earth Charter in actie: Naar een duurzame wereld* beschrijft in dit opzicht hoe de gehele mensheid tot wasdom komt en zich bewust is van de gevaren die haar bedreigen, en van de verantwoording die zij uiteindelijk zal moeten afleggen tegenover toekomstige generaties als zij doorgaat het milieu af te doen met 'dat regelt zichzelf allemaal wel'.

De onderwerpen die in het boek worden behandeld en de meningen die erin worden weergegeven zijn zo uiteenlopend en gecompliceerd als de realiteit zelf, en variëren van algemene concepten als democratie, geweldloosheid en vrede tot zeer concrete zaken als werkgelegenheid voor de jeugd en gelijkberechtiging voor vrouwen. Nog een indrukwekkende bijzonderheid die het boek vermeldt, is de veelheid aan doelen waarvoor het Earth Charter te gebruiken is: promotie van rechtvaardige werkverdeling, deelname van burgers aan milieu betreffende en educatieve programma's, het op gang brengen van een wereldwijde dialoog over duurzame ontwikkeling, het werken met ex-combattanten uit oorlogsgebieden, en zelfs lokale campagnes tegen genetisch veranderde organismen. Deze lijst kan worden voortgezet.

Een van de hoofdthema's van het Earth Charter, en van het

boek, een thema dat mij als oprichter en president van het Internationale Groene Kruis bijzonder aan het hart gaat, is ecologische integriteit en onze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid voor de bescherming daarvan. Ik ben van huis uit geen ecooloog, maar het milieu heeft voor mij altijd veel betekend. Ik ben opgegroeid in een dorp en heb mij de sterfte in rivieren en erosie van land altijd persoonlijk aangetrokken. Direct nadat ik in de Sovjet-Unie aan de macht kwam, kreeg ik te maken met een gigantisch project, dat inhield dat de stroomrichting van de rivieren moest worden omgekeerd van noord naar zuid. Als dat niet was tegengehouden, zou het op een onvoorstelbare ecologische ramp zijn uitgedraaid. Het leek me een harde les. Maar toen stond Tsjernobyl me nog te wachten... Deze catastrofe van planetaire omvang schokte de wereld en toonde op keiharde wijze aan dat de natuur menselijke fouten genadeloos afstraft.

Het Earth Charter is een ongewoon document omdat het blijkt geeft van een nieuw, algemeen gedeeld niveau van inzicht in de onderlinge afhankelijkheid van mens en natuur. Het sluit bovendien aan bij het stadium van globalisering waarin wij ons thans bevinden.

Om terug te komen op de drie hoofdproblemen die ik eerder heb genoemd: er zijn twee documenten van wereldbelang die de menselijke samenleving tot steun zijn om ze aan te pakken. De eerste van die steunpijlers is het Handvest van de Verenigde Naties, dat de relaties tussen staten regelt en zo bepaalt hoe deze zich moeten gedragen om vrede en stabiliteit te waarborgen. De tweede pijler is de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die de relaties tussen staten en individuen regelt en alle inwoners bepaalde rechten garandeert waarin door hun betreffende regering moet worden voorzien. Het belang van deze beide documenten is niet te overschatten. Maar het is duidelijk geworden dat er nog een document ontbreekt, en wel een dat de relaties tussen staten, individuen en de natuur regelt, door aan te geven welke plichten de mens ten aanzien van het milieu heeft.

Naar mijn mening moet het Earth Charter deze leemte vullen, de derde pijler worden voor de vreedzame ontwikkeling van de moderne wereld, met gelijke status als de beide andere. Het proces van aanvaarding is al begonnen – het is door steeds meer lokale en nationale overheden geratificeerd, evenals door de United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO), en vele niet-gouvernementele organisaties. Toch kunnen wij initiatiefnemers en supporters onze missie pas als volbracht beschouwen wanneer het Earth Charter door de gehele internationale gemeenschap in zijn totaliteit is aanvaard. ●